

KORONA VİRÜS SALGINI İLE DEĞİŞEN GÜNDEM, SALGININ ETKİLERİ VE SONUÇLARI

Alican DURAN / KASAD Başkanı

COVID-19 salgını nedeniyle uygulanan sosyal mesafe önlemlerinin ne kadar süreceğini henüz bilebilmek mümkün değil. 65 yaş üstü ve 20 yaş altı sokağa çıkma yasağı var ama genelde evde kalma söz konusu ve zorunlu olmadıkça evden çıkılmıyor. Çıkanların da toplu olarak dolaşması yasak, acil ihtiyaçlarını görüp eve dönüyorlar. Okullar tatil. Futbolun seyircisiz oynanmasına karar verildi, basketbol, voleybol ve diğer spor müsabakaları sezonu kapatmış durumdadır. Restoran ve kafeler kapalı, paket servisleri çalışıyor. Alışveriş Merkezleri, berberler, kuaförler bir dizi korona virüs önlemleri almaları koşuluyla açıldı. Temel ihtiyaç maddeleri olan gıda, ilaç, sağlık ve temizlik ürünlerine yoğun talep var. E-Ticaret aşırı yüklenmiş durumda, artık insanlar alışverişini evlerinden yapıyorlar. Toplu taşıma, şehirlerarası otobüs ve havayolu şirketleri ve tabii ki turizm çok zor durumda. İnsanları bir araya getiren kongre, konferans ve toplantılar yapılmıyor. Fuarlar iptal edilip öteleniyor. İş görüşmeleri, küçük toplantılar, tele ya da video konferans yoluyla yapılıyor.

Bu fotoğrafa bakıldığında, bu salgın gösterdi ki artık bundan böyle sadece ülkemizde değil küresel olarak hiç bir şey eskisi gibi olmayacak, yaşantımız, iş yapma şeklimiz ve önceliklerimiz değişecek.

KORONA VİRÜS SALGININA KARŞI İŞLETMELERİMİZİN ALDIĞI ÖNLEMLER

Korona virüs salgını sürecinde, hayati önemi olan gıda, ilaç, sağlık ve temizlik ürünlerinin hijyenik, hızlı ve verimli bir şekilde ve kesintisiz olarak topluma ulaştırılması gerekmektedir. Bilindiği üzere, bu ürünlerin üretimi, sevkiyatı ve üretildiği yerden bağımsız olarak satışa sunulabilmesi için ambalaj olmazsa olmaz bir gereksinim ve dolayısıyla karton ambalajın kullanıldığı tüm sektörlerde tedarik zincirlerinde bir aksama yaşanmaması için Karton ambalaj üretiminin sürekliliğinin sağlanması son derece önemliydi. Bu nedenle Karton ambalaj üreticileri, bu kriz süresince sorumlulukları doğrultusunda, COVID-19 ile ilgili eğitimler, işletmelerin tüm alanlarında sosyal mesafe, dezenfeksiyon, maskeli çalışma ve işletmeye girişte ateş ölçümü vb. uygulamalarının getirdiği çeşitli zorluklara ve kronik rahatsızlığı olan, ya da kendilerinde ya da ailelerinde salgınla ilgili semptomlar görülen çalışanların izinli sayılmalarıyla azalan çalışan sayılarına rağmen büyük özveri ile tedarik zincirlerini sürekli tutmak amacıyla risk altında tesislerini işletmeye devam etmişler ve etmeye devam ediyorlar.

Üye firmalarımız, çalışanları için mümkün olabilen tüm sağlık

Küresel ölçekte, tasarruf ve küçülmenin, güç birleşmelerinin olacağı bir dönem olacak, restoranlar açısından dijital kanallar ve sipariş platformları ile iş birlikleri önem kazanacak, ulaşımda elektrikli kişisel ulaşım araçları ve bisiklet, scooter tercihi artacaktır.

önlemlerini alarak çalışıyorlar. Bunlar öncelikle çalışanlara korona virüs salgını ve buna karşı işletmede alınacak önlemler konularında verilen eğitimlerle başlıyor. Hatta bazı üyelerimiz bu bilgilendirmeyi işlemenin bazı bölümlerine yerleştirdikleri ekranlar vasıtasıyla sürekli hale getirmektedirler. Bu konuda üyelerimize ilettiğimiz, üyesi olduğumuz Avrupa Karton ambalaj Üreticileri Birliği (ECMA)'nin hazırlamış olduğu dokümanın da bir rehber doküman olarak çok yararlı olduğunu düşünüyoruz. Tüm çalışanlara daha salgının başlangıcında maske temin edildi. Bunlar servis araçlarına binmeden takılmak zorunda ve işletmede kaldıkları sürece, evlerine gidene kadar maskelerini kullanıyorlar. Servis araçlarına binerken ve işletmeye girişlerde temazsız ateş ölçümü yapılıyor ve en ufak COVID-19 semptomları görülür ya sağlık kurumlarına ya da evlerine geri gönderiliyor. İşletmeye girişte ve işletmenin değişik yerlerine sıkça yerleştirilen dezenfektanlarla da çalışanların kişisel hijyen önlemleri sağlanıyor. En çok önem verdiğimiz konulardan birisi de sosyal mesafe kuralı. Servis araçları içinde, işletmeye giriş ve çıkışlarda, iş başında, dinlenme araları ve yemekhanelerde çalışanlar arasında sosyal mesafe olacak şekilde önlemler alındı. Aslında çoğu işletmelerimiz gıda ve ilaç ambalajı ürettikleri için zaten GMP kurallarına uygun olarak çalışıyorlardı. Dolayısıyla pek çok diğer sektöre göre bizlerin bu kurallara uygun olarak çalışmamız çok ta zor olmadı. Çalışanlarımız da, tüm bu ilave önlemlere, bazı durumlarda uymakta olduk-

ça zorlansalar da kendilerinin, iş arkadaşlarının ve ailelerinin sağlığını düşünerek gönüllü olarak ve memnuniyetle uyum gösterdiler. Bu süreçte bağışıklığı düşük olanlar ve herhangi bir kronik rahatsızlığı olanlar güvenlik amacıyla ücretli izinli sayılıyor, ayrıca ofis personelleri mümkün olduğunca evden çalışmaya devam ediyorlar.

Bu süreçte müşteri ve tedarikçi ziyaretlerimiz çok çok zorunlu olmadıkça iptal edildi. Müşterilerle ilişki kurmakta dijital ortam kullanıldı. Böylece aynı zamanda seyahat harcamaları ve en önemlisi zamandan çok fazla tasarruf edildiğimiz görüldü.

Bütün bu önlemler sonucu memnuniyet vericidir ki şu ana kadar zor durumda olan veya çalışmasına ara veren bir üye kuruluşumuz yok. Her ne kadar işletmelerimizde bu salgına karşı yoğun önlemler almış olsak ta, çalışanların iş dışındaki yaşamlarını kontrol etmek mümkün değil. Bu nedenle az sayıda da olsa belirlenen COVID-19 vakaları acilen alınan hızlı karantina önlemleriyle yaygınlaşmadan önlenebilmiştir.

KARTON AMBALAJ SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Karton ambalaj sektörümüz, pek çok sektöre göre daha şanslı ve göreceli olarak bu krizden daha az etkilenen sektörlerden birisi. Temel ihtiyaç maddeleri olan, gıda, temizlik, ilaç ve diğer sağlık sektörlerine çalışan firmalarımız, son üç aydır her türlü zorluğa rağmen çok yoğun çalışıyor ve azalan personel sayılarıyla artan talepleri karşılamada oldukça zorlanıyorlar. Tüm bunlara rağmen bazı üyelerimiz bu kriz döneminde en büyük öz veriyi göstermekte olan sağlık personellerimize destek için yüz maskeleri üretip sağlık kurumlarına bağışlayarak güzel bir sosyal sorumluluk örneği göstermeyi de ihmal etmemişlerdir.

Öte yandan özellikle AVM'lerin, ve restoranların kapanması, turizmin durma noktasına gelmesi ile ağırlıklı olarak fastfood, tekstil, ayakkabı, cam eşya, turizm, otomotiv, kırtasiye, kozmetik ve lüks tüketim maddeleri vb. gibi salgından olumsuz etkilenen sektörlerde çalışan üyelerimizin işleri ise maalesef oldukça azalmış durumda. Ancak yine de sektörümüzdeki üretim çeşitliliğinin avantajıyla az veya çok çalışmalarına devam etmektedirler.

Salgından etkilenip işleri azalan veya durma noktasına gelen sektörlerde çalışan üyelerimiz üretimlerini gelen siparişlere göre ayarlıyorlar. Tabii özellikle bu sektörlerde iş yapan Karton ambalaj üreticilerinin tahsilatlarında sorun olabileceği görülmektedir. Şimdiden ödemelerini ertelemek isteyenler olduğunu görüyoruz.

Karton ambalaj sektörü, diğer pek çok sektöre göre salgın-

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK)

dan daha az etkilenmesi nedeniyle mücbir sebep hali kapsamındaki sektörler içine alınmamıştır. Bu nedenle, sektör muhtasar, kdv, sgk ertelemesi, kredi geri ödemelerindeki öteleme ve ilave finansman desteklerinden faydalanamıyor. Ancak kısa çalışma ödeneğinden ve KOBİ'lere uygun faiz oranlarıyla verilen kredilerden faydalanmaktadır. Ayrıca yıllık 20-25 milyon USD civarında olan Karton ambalaj ithalatına Eylül 2020 sonuna kadar getirilen yüzde 30 ek vergi de sektörümüz adına devletimiz tarafından atılan olumlu adımlar olmuştur.

KARTON AMBALAJ İHRACATI

Tabii, COVID-19 krizi küresel bir sorun ve bu sorundan iç piyasa dışında sektör ihracatımızda etkilenmiştir. En büyük hedef pazarlarımızın bulunduğu Avrupa ve Orta Doğu ülkelerinde uygulanan kısıtlama, karantina ve sokağa çıkma yasağı uygulamaları ve faaliyetlerine ara verilen fabrikalar yanında lojistik sorunlar nedeniyle nisan ve mayıs aylarında oldukça azalmıştır.

Salgının başlangıcında kısa bir süre kapanan sınır kapılarımız alınan önlemlerle çalışmaya başlamış olup şu anda tüm sınır kapılarımız açık durumdadır. Hava ve Deniz yoluyla yapılan ihracatta başından beri bir sorun görülüyor. Kara yoluyla gidiş gelişlerde karantina, dezenfeksiyon ve sağlık kontrolleri ile başlangıçta gecikmeler yaşanırken, sonrasında şoför ve dorse değişimi çözümü devreye girdiğinden sevkiyatlar sorunsuz yürütülmektedir. Ancak bütün bu uygulamalar nedeniyle navlun fiyatlarında oldukça büyük artışlar görülmektedir.

Diğer taraftan bazı ihracat müşterilerinin siparişlerin sevkiyat tarihlerini öteledikleri görülmekte ve bu durum stok sorunlarının artmasına yol açmaktaydı. Ancak Avrupa ülkelerinde Mayıs ayı ile birlikte normale dönüş başlamıştır. Artık günlük hayatta yeni normal olarak adlandırılan sosyal mesafe uygulamalarının esas alınmasıyla, COVID-19 önlemlerinin kademeli olarak azaltılması, okulların, mağazaların açılması, restoranlar için açılma planlarının yapılması ile artık ihracat müşterileri gelecek aylar için tekrar sipariş vermeye başlamışlardır.

SEKTÖR BULUŞMALARI - GELENEKSEL KASAD TANITIM TOPLANTILARI

Ümidimiz bayram sonrası yeni normale kavuşmak. Ancak yine de salgının seyri ve ne kadar süreceği, toplumun ne zaman virüse karşı bağışıklık kazanacağı, salgın tehlikesinin

kalkacağı ve günlük hayatın normalleşeceği konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değil. Şu an için tüm ilkbahar ve yaz etkinliklerimizi iptal ettik. Tanıtım toplantılarımızı ise Eylül 2020 ve sonrasında öteledik. O tarihten itibaren yapabilir miyiz, ya da hangi şartlarda yapabileceğimizi zaman gösterecek, gelişmelere göre takip edeceğiz.

KASAD olarak; bu salgın döneminde üyelerimizi, özellikle ülkemizde konuyla ilgili yayınlanan mevzuat ve genelgeleri göndererek bilgilendiriyoruz. Ayrıca ECMA'nın konuyla ilgili yayınladığı çeşitli dokümanları ve ülkemiz dâhil her ülkeden katılımcılarla yapılan telekonferans notlarını tercümelerini yaparak üyelerimize iletiyoruz. Yönetim Kurulu toplantılarımızı video konferans şeklinde haftalık ve iki haftalık aralıklarla gerçekleştirerek sektörün nabzını tutmaya çalışıyoruz. Ayrıca fırsat buldukça da üyelerimizle telefon görüşmeleri yapıyor, çalışmalarıyla ilgili bilgiler alıyor, dernek olarak ihtiyaçlarını öğrenmeye çalışıyoruz. Bunlar arasında sektörümüz için en önemli konu olan, sokağa çıkma yasağından muaf tutularak üretimin sürekliliğinin sağlanabilmesi bu süreçte sağlandı. Bu amaçla çeşitli kanallardan yaptığımız, tüm üyelerimizin de dâhil olduğu çalışmalarla hükümet tarafından belirlenen öncelikli sektörler içine girmemiz sağlandı ve tüm kriz boyunca açık kalarak üretim yapma imkânına kavuştuk.

Evet, bu salgın nedeniyle maalesef üyelerimizle uzun bir süredir bir araya gelemiyoruz. Her ay bir araya gelip sohbet etmeye alışan üyelerimiz için bu durum gerçekten zor oldu. Bu toplantılarımız güzel ve herkes için çok faydalı bir paylaşım platformu oluşturuyordu. Bu ihtiyacımızı bir nebze olarak giderebilmek için biz de KASAD olarak Haziran ayı başında tüm üyelerimizin katılımıyla internet üzerinden online bir görüntülü toplantı düzenlemeye karar verdik. Ümit ediyorum çok güzel ve faydalı geçecek. Artık bundan sonra yeni normalde alışıla geleceği üzere hiç olmazsa sanal bir ortamda da olsa birbirimizi görüp seslerimizi duymuş, düşüncelerimizi paylaşmış olacağız.

KONGRE VE FUARLAR

COVID-19 salgını, bu güne kadar görülmemiş bir durum. Nasıl seyredeceği ve ne zaman biteceği bilinmiyor. Dolayısıyla uluslararası etkinlikler daha güvenli bir tarih olan 2021 yılına erteleniyor. Sektörümüzün en önemli uluslararası etkinliklerinden birisi olan, her yıl

başka bir Avrupa ülkesinde yapılan ECMA Kongresi de 2021 yılına ertelendi. Kongre, 17-19 Eylül 2020 tarihinden 16-18 Eylül 2021 tarihine alındı. Diğer taraftan; kongre etkinlikleri sırasında yapılan gala gecesinde sahiplerini bulan Avrupa Karton ambalaj Mükemmellik Yarışması (European Carton Excellence Award), Pro Carton Genç Tasarımcılar Yarışması (Pro Carton Young Designers Award) ve bu yıl başlayan Öğrenci Video Yarışması (Student Video Award) ödülleri, bu yıl online yapılacak sanal bir seremoni ile sahiplerine verilmesine karar verildi. Yine bu yıl gerçekleştirilecek olan KASAD-Pro Carton Genç Tasarımcılar yarışması ödülleri de gelişmelere göre ya bir gala gecesi, ya da sanal bir seremoni ile sahiplerini bulacak.

Fuarlara gelince; sektörün en önemli fuarları olan Interpack ve Drupa fuarları da 2021 yılına ertelendi. Interpack 25 Şubat-3 Nisan 2021, Drupa ise 20-30 Nisan 2021 tarihine ötelendi. Bu arada KASAD tarafından kalabalık bir üye grubuyla yapılacak Drupa fuarı ziyaret organizasyonu da 21-24 Nisan 2021 tarihine alınmıştır. Bu ötelemelerle sektörümüz teknolojik yeniliklere yaklaşık bir yıl gecikmeli olarak ulaşabilecektir. Tabii gözle görmek, bire bir görüp izleyip gözlemlemek, çeşitli firmaların yeniliklerini yerinde karşılaştırmak çok önemli olsa da, gördüğümüz kadarıyla sektörün önemli tedarikçileri o tarihleri beklemeden, görüntülü görüşmeler gibi bazı yöntemlerle yeniliklerini müşterilerine tanıtmaya hazırlıkları yaptıklarını, hatta bazılarının da zaten Drupa 2020 modellerinin hazır olması nedeniyle, sonbahar aylarından itibaren, salgındaki gelişmelere göre sahip oldukları demo merkezlerinde tanıtım etkinlikleri planlayabileceklerini tahmin ediyoruz.

Pek çok sektörde olduğu gibi, sektörümüzde de şu anda yatırım kararları beklemeye alınmış durumda. Yalnız, daha önce karar verilip satın alımı yapılan makina yatırımları gerçekleşmeye devam ediyor. Fuarların ertelenmesi aslında yeni yatırımların da yaklaşık bir yıl ertelenmesi anlamına gelmesine rağmen, bu süre içinde tedarikçiler tarafından yapılacak ön bilgilendirme faaliyetleri ile üyelerimizin daha bilinçli fuar ziyareti yapacakları ve daha sonra doğru yatırım kararlarını çok daha hızlı alabileceklerini düşünüyoruz.

ECMA Kongresi olduğu gibi, diğer uluslararası diğer toplantılar da bir süreliğine iptal ediliyor, ya da güvenli bir tarihe erteleniyor. Daha küçük boyuttaki toplantılar ise video konferanslarla yapılıyor. İlk bakışta bakıldığında bu toplantıların zaman kaybı olmadan, uzun seyahatler yapılmadan çok daha pratik bir şekilde gerçekleştirildiği görülüyor. Bu durum bize artık gelecekte toplantıların ve konferansların da yapıma şeklinin değişebileceğinin bir ip ucunu verse de, bire bir insani ilişkilerin yerini tutamayacağını düşünüyoruz. Yine

de COVID-19 salgını ile bazı şeylerin farkına varıyoruz, bu kriz bize zamanımızı daha etkin ve faydalı kullanmamızın, doğayı koruyup karbon ayak izimizi azaltmanın mümkün olabileceğini ve gelecekte de bazı şeyleri değiştirmemiz gerektiğini gösterdi.

SEKTÖR BUNDAN SONRA NASIL BİR ÇALIŞMA ÇİZGİSİ OLUŞTURACAK?

Salgın ve sonrasındaki psikolojik etkileriyle sosyal mesafe önlemlerinin daha birkaç yıl devam edeceği görülüyor. Bu durumdan öncelikle turizm sektörü olmak üzere, kara, hava, deniz yolu taşımacılığının, kongre ve konferansların, sinema, tiyatro ve eğlence yerlerinin, restoran, kafe ve alışveriş merkezlerinin, olumsuz etkileneceği ve bu sektörlerin toparlanmalarının daha birkaç yıl süreceği bazı ekonomistler tarafından ön görülmektedir. Sektörümüz ne kadar güçlü olsa da, bu salgına ekonomik olarak zor durumda iken yakalananlar, ya da işleri bozulan sektörlerle çalışan kuruluşlarımız olacaktır. Bunlar tabii ki küçülme yoluna gidecek, kapanma durumunda kalabilecek ya da güç birleşmeleri olabilecektir. Özellikle gelecek sonbahar ve kış ayları pek çok sektörde olduğu gibi sektörümüz için de kritik aylar olabilir. Üyelerimizin finansal açıdan çok fazla açılmadan, gelecek zorlu günlerde de nakit akışında bir sorun yaşamamaları için bugünlerden gerekli tedbirlerini almalarını özellikle öneriyoruz.

Şu anda gerçi halkın panik alışverişi ve stok yapma psikolojisiyle, özellikle gıda, ilaç, sağlık ve temizlik sektörlerine çalışan üyelerimizde aşırı doluluk var. Ancak bu hep böyle gitmeyecektir, en fazla gelecek 1-2 ay içinde bunun normal hacmine düşeceğini düşünüyoruz. Gelecekte çalışma şekillerinde de bazı değişiklikler olacaktır muhtemelen. Salgından çok etkilenen sektörlerle çalışan üyelerimiz belki bundan böyle diğer sektörlerle kayabilecekler, ayrıca ürün çeşitliğine daha fazla önem verebileceklerdir. Diğer taraftan zaten internetin gelişmesiyle son yıllarda işleri azalan ve bu salgınla daha da fazla kan kaybeden ticari matbaaların da ambalaj üretimine kaymaları söz konusu olabilecektir. Tabii bu mevcut pastanın küçülmesi anlamına geliyor ki, sektörün gelecekte ihracata daha fazla ağırlık vermesi her zamankinden çok daha fazla önem kazanmış durumdadır.

Bu salgınla birlikte, insanlar tarafından daha hijyenik ve güvenilir olarak algılandığı için genelde ambalajlanmış ürünlere ama özelden de soğutulmuş veya dondurulmuş hazır yiyeceklere ilgi son derece artmıştır. Bu artış devam edecektir. Ayrıca üzerinde durmamız gereken bir diğer önemli konu da e-ticaret. Bu krizden en karlı çıkan sektör e-ticaret. E-Ticaret

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK)

ve kargo şirketlerinin işlerinde akıl almaz gelişmeler yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor. Bunlara eve hızlı yemek paket servislerini de ilave etmemiz gerekiyor. Ancak bu pazarın ambalajı maalesef ya plastik poşet, ya da ağırlıklı olarak kah-verengi oluklu kutu olmaktadır. İşte gelecekte de çok büyük bir ambalaj pazarı olacak olan bu sektörler için yaratıcı Karton ambalaj çözümlerini geliştirmemiz gerekiyor.

Sonuç olarak bakıldığında bu salgın ambalajın ne kadar önemli olduğunu gösterdi. Özellikle hayati öneme sahip gıda, ilaç, sağlık ve temizlik ürünleri gibi temel ihtiyaç maddeleri tedarik zincirinde olmak üzere, ürünlerin üretildiği yerden bağımsız olarak satışa sunulabilmesini sağlayan Karton ambalaj sektörünün, vazgeçilmez, modası geçmez bir sektör olduğu görüldü. Sürdürülebilir bir ham madde olan çevre dostu karton kullanarak Karton ambalaj üreten sektörümüzün yolu gelecekte de son derece açık.

KORONAVİRÜS SONRASI GELECEKTEKİ EĞİLİMLER

COVID-19 salgını aslında bildiğimiz ancak şimdiye kadar çok ta fazla önemsemediğimiz konuları bariz bir şekilde bize

gösterdi. Değer yargılarımız değişti, artık sağlık sektörünün, kendi kendimize yetecek gıda üretiminin ne kadar önemli olduğunu farkına vardık. Doğayı nasıl tahrip ettiğimiz, insanlar sokağa çıkmayınca doğanın nasıl canlandığını, temizlendiğini, kendi kendini tamir ettiğini gördük. Bundan böyle farklı bir

dünyada yaşayacağız, hayat asla eskisi gibi olmayacak. Artık değişimin kaçınılmaz olacağı, pek çok yeniliği içeren bir geleceğe adapte olmamız gerekliliğini anlatan bir kavram olan ve "Yeni Normal" diye adlandırılan bir dönemi yaşayacağız. Bu dönemde; sağlık ürünleri, temel gıda, sağlıklı gıda, ev-ofis malzemeleri vb. öncelikli ihtiyaçlara olan talep artarken, düşecek alım gücünün etkisiyle lüks kategorisinde olan ve yüksek yatırım gerektiren ürünlerin tüketimi azalacak. Küresel ölçekte, tasarruf ve küçülme döneminin, güç birleşmelerinin olacağı bir dönem olacak, restoranlar açısından dijital kanallar ve sipariş platformları ile işbirlikleri önem kazanacak, ulaşımda elektrikli kişisel ulaşım araçları ve bisiklet, scooter tercihi artacaktır.

Diğer taraftan; geçmişte de görüldü ki, büyük değişimler, yaratıcı yıkımlarla ortaya çıkmıştır. Koronavirüs sonrasında da yine büyük değişim ve gelişmeler yaşanacak. Kişisel yaşamımız kadar, çalışma hayatımız ve iş süreçlerimiz değişecek. Teknoloji hızla gelişecek, dijitalleşme her yere, her sektöre hakim olmaya başlayacak, birçok işletme zorunlu olarak dijitalleşme projeleri geliştirme çalışmalarını hızlandıracaktır.

Sabancı CEO'su COVID-19 krizi ile birlikte gelecek on yılda planladıkları dijital dönüşümü artık bir yılda gerçekleştirmeyi düşündüklerini ifade etmektedir.

Dijitalleşmede ilk aklı gelenleri; insan zekâsını kullanarak yapabildiği işleri yapabilen makineler olan yapay zekâ çalışanları, virüslerin, biyolojik silahların etkileyeme-

yeceği iş gücü olan robotlaşma, blok zincir ve endüstride ve perakende satışta IoT nesnelerin interneti, AR artırılmış gerçeklik ve VR sanal gerçeklik uygulamaları hızlanacaktır. Yine olası salgın risklerine karşı sürücüsüz otonom araçların ve taksit gibi ulaşım araçlarının kullanımı ve e-ticarette drone-insansız hava araçları ile teslimat yaygınlaşabilir. Dijital sağlık çözümleri, giyilebilir cihazlarla sağlık uygulamaları ile hasta olup olmadığının bilgisini öğrenme teknolojisi gelişip yaygınlaşacak olup, bunlar yaygınlaştıkça ucuzlayacak ve daha da büyük kitleler tarafından erişilebilir olacaktır. Büyük teknoloji firmaları, daha pilot uygulamalar safhasında da olsa şimdiden pek çok ürün geliştiriyorlar. Apple firması sanal gerçeklik ile spor müsabakalarını evinize getiriyor, artık evinizden sanki stadyumdaymışsınız gibi maçları izleyebileceksiniz, Ikea firmasının bir uygulamasıyla alacağınız eşyanın evinizde nasıl duracağını görebileceksiniz. Biyometrik tanıma sistemleriyle dokunmadan ATM'lerden para çekebilecek, ulusal ve uluslararası seyahatlerinizde bu sistem sayesinde pasaporta da gerek duymayacaksınız. Şu anda uygulamaları başlayan bu ve benzeri pek çok yeniliklerle birlikte Akıllı evler, akıllı fabrikalar ve akıllı şehirler de gelecekte bizleri bekliyor olacak.

Corona virüsü salgını ile birlikte dünyada küresel ısınma sorunu gibi tüm dünyanın geleceğini çok olumsuz etkileyecek felaket senaryolarının gerçekleşebileceği konusundaki çevre bilincinin artması beklenebilir. Başta yenilenebilir enerjinin daha da fazla kullanımı, elektrikli araçların üretiminin ve kullanımının artırılması için teşvikler hızlandırılarak fosil yakıtların kullanımı giderek sınırlanabilir. Bu konuda fosil yakıtlardan elde edilen plastikler yerine, sürdürülebilir ormanlardan elde edilen, yirmi beş kereye kadar geri dönüştürülebilir ve doğaya bırakıldığında da çok kısa zamanda yok olmasıyla çevreyi kirletmeyen çevre dostu kâğıt ve Karton ambalaj kullanımı gelecekte daha da tercih edilir bir ambalaj seçeneği olacaktır.

Son olarak, başta sektör çalışanlarımız, paydaşlarımız ve aileleri olmak üzere tüm ülkemize sağlık ve emniyet içinde olmalarını ve kısa sürede bu salgını en az hasarla atlattığımızı dilerim.